

KÖN ÄR POLITISKT!

GUDRUN SCHYMANN,
ÖPPNINGSTAL PÅ VÄNSTERPARTIETS KONGRESS,

VÄSTERÅS 9 JANUARI 2002

[...] Kravet på förändringar och förbättringar finns [...] på många områden. Men just nu tänker jag uppehålla mig en stund vid det krav på förändring som växer ur det mest universella förtrycket av dem alla. Det förtryck som går djupare in i kropp och identitet än något annat; det som är äldre än klassamhället och som bestått över klassamhällets konvulsioner, det förtryck som format och präglat varje klassamhälle och anpassat det till sina villkor: kvinnoförtrycket.

Det tar sig många uttryck. Diskrimineringen och kränkningarna ser olika ut beroende på var vi befinner oss. Men det är samma norm, samma struktur, samma mönster, som upprepas så väl i talibanernas Afghanistan som här i Sverige.

Säger jag "Kvinna i Afghanistan" – så ser vi alla bilden framför oss:

Hon är ett ljusblått tält vars blick vi inte kan möta, instängd bakom ett galler av tyg. Osynliggörandet av henne och hennes rättigheter är till och med rent fysiskt. Under den gångna hösten har den osynliggjorda afghanska kvinnan använts som ett argument för att bomba det land där hon bor.

I debatten har det till och med låtit som att kvinnoförtryck är ett skäl för bomber.

Med tanke på hur kvinnoförtrycket ser ut i världen ser ut skulle vi kanske behöva förbereda oss på ett världskrig?!

Världen över ser det likadant ut. Kvinnor blir brutalt mördade. Kvinnokroppar blir ohämmat exploaterade i prostitution och porrindustri. Misshandlade kvinnor flyr undan sina förövare. Kvinnor svälter sig, till och med till döds. Kvinnor diskrimineras i lagar, i arbetsliv och i lönevillkor. Det är en fråga om styrkeförhållanden, om makt och maktlöshet.

Den största delen av det våld som kvinnor och barn utsätts för sker i familjen. Under hösten provocerade jag till debatt om just det här under rubriken "Död åt familjen".

Orden "död åt familjen" tycks konstigt nog uppröra mer än den verkliga döden i familjen. Vi vet att det statistiskt sett är farligare för en kvinna att vara hemma, än på krogen, en fredagskväll. Vi måste våga se och diskutera allt det våld som finns, i just den traditionella kärnfamilj som man från borgerligt håll så liderligt försvarar.

Dagens familjeliv bygger fortfarande på kvinnors underordning och mäns överordning. Ansvaret för hem och barn ligger i all huvudsak på oss kvinnor. Det är vi som utför den absolut största delen av det obetalda hemarbetet. Och samma ordning präglar arbetslivet. Löneskillnaderna är ett uttryck för just detta.

Fortfarande tjänar kvinnor bara 82 procent av mäns löner. Eller, för att inte alltid låta männen utgöra alltings måttstock: män tjänar motsvarande 122 procent av kvinnors löner. Och klyftan ökar om man jämför med i början av 1990-talet!

Vi har en jämställdhetslag. Men lagstiftningen kommer inte åt den helt avgörande orsaken till löneskillnaderna: skillnaden mellan de branscher och sektorer som kvinnor respektive män arbetar i. Omsorg om människor värderas lågt medan omsorg om maskiner, varor, information och pengar värderas högt.

Ungefär 80 procent av de anställda inom skolan, vården och omsorgen är kvinnor. Genom de senaste tio årens skattesänkningar, kombinerade med nedskärningar, har hundratusentals kvinnor avskedats, lönerna har stått stilla och stressen har ökat. Frustrationen över att inte kunna ge barn, elever, sjuka och gamla nödvändig omsorg skapar en formig epidemi av utbrändhet och långtidssjukskrivningar.

Alltså: omsorgsansvaret – det betalda och det obetalda – ligger på oss kvinnor. Och det är konsekvent nedvärderat. Samtidigt som vi vet att omsorg och kärlek är den bas som hela samhället vilar på. Där vi hämtar vår näring som människor. Ändå säger man att skogs- och gruvindustrin är basindustrier och man kallar den privata sektorn för näringslivet.

Hur farligt det kan vara att dra paralleller har Vänsterpartiets Gudrun Schymann fått erfa: jämförelsen mellan kvinnoförtrycket i dagens Sverige och talibanernas Afghanistan gav säkerligen mer mediauppmärksamhet än hon hade föreställt sig. Och helt säkert en annan uppmärksamhet än hon hade önskat.

Talet blev blixtnabbt känt som

“Schymanns Talibantal” och som i många andra fall var det en isolerad mening i en större text som vållade mediastormen. Diskussionerna och debattens anklagelser om att skjuta över målet fick nog ganska mycket mer uppmärksamhet än vad ämnet förtjänar i sig.

RetorikMagasinet publicerar här ett utdrag ur talet – med alla utdrags för-

behåll: att detta inte är allt vad som sades. Men åtminstone en del som visar vad Schymann *egentligen* sade om talibaner och kvinnoförtryck...

Sålunda är talarstolen både en lektion i Gudrun Schymans talarkonst – och i mediadrevets förmåga att fokusera på det som kan väcka ... drev.

PSS

Också inom vänsterns teoretiska diskussioner styr den manliga normen.

En grundtanke inom marxism är att samhällsanalysen ska utgå från den materiella basen, hur produktionen ser ut och vilka klassrelationer den ger upphov till. Problemet är att det som kallas bas bara är en del av basen. Omsorg, kärlek och sexualitet är minst lika basalt som produktionen av saker, bostäder, verktyg och kläder.

Skapandet av oss själva, återskapandet av människan, saknar plats i den politiska analysen. Det handlar om kärlek till barn, omsorg om gamla, sjuka och varandra likväl som sexualitet i vid bemärkelse. Allt det här är livsnödvändiga sociala handlingar som utgör en bas för ideologi, kultur och sociala motsättningar på samma sätt som produktionsförhållandena.

Statsvetaren Anna G. Jónasdóttir som är feministisk teoretiker och verksam vid Örebro universitet, kallar allt det här för kärlek. Hon menar att precis som den samhälleliga organisationen av arbete, utgör den materiella basen för klasskonflikten så utgör organisationen av kärlek, den materiella basen för könskonflikten.

Mer konkret betyder det alltså att män som grupp systematiskt exploaterar kvinnors kärlekskraft. Män får mer än de ger. Kvinnor ger mer än de får. Ett intressant resonemang som kan hjälpa oss att förstå kvinnoförtrycket på samma dynamiska sätt som vi redan förstår klasskonflikten.

Jag ska prata mer om kärlek. För det gäller att sätta ord på det som verkligen är viktigt i livet och i samhället.

Den ojämna fördelningen, och den usla värderingen, av kärleken och omsorgen är grunden för den rådande könsordningen. Vi kvinnor ska ha omsorg om någon annan – och vara till för någon annan – medan mansrollen innehåller en självklar egocentrering – att vara till för sin egen skull. Vill vi, och vågar vi, så ser vi det här överallt; på jobbet, i hemmet, i sängkammaren och djupt inne i våra

könsformade identiteter.

Som feminist är jag övertygad om att det här går att ändra på. Det är ju vi själva som skapar könsidentiteter och könsordning, alltså kan vi också förändra dem – om vi vill. Jag säger inte att det är lätt eller att det inte kommer att ta tid. Men för en verklig förändring krävs att vi kvinnor tillsammans revolterar mot den rådande ordningen. Och att ni män ger avkall på era privilegier och också revolterar mot den rådande ordningen genom att vägra den utarmade och stereotypa könsroll, som det traditionella samhället erbjuder.

Feminism är en förändringskraft som inte bara sprider sig som politiskt begrepp utan den växer också hos oss, bland oss och inom oss. Det är inte bara vänsterpartiets politik som gror i kraft av förändring utan också vi själva. Vi ser att kvinnors underordning och mäns överordning inte bara existerar i samhället i stort utan vi ser att samma maktordning naturligtvis också finns inom vårt parti. Kvinnor blir kränkta på grund av sitt kön, även hos oss.

Jag vet att det finns spänningar på många håll i landet, både kring feminismens ställning och kring kvinnors krav på politiskt utrymme. Det här ska vi inte blunda för utan hantera på ett klokt och ansvarsfullt sätt. Vi ska lyssna på kvinnors upplevelser och tillsammans ge röst åt den förändringskraft som de bjuder. Vi ska erkänna könskonflikten och se att vi alla är bärare av den maktordning som vi egentligen vill avskaffa. Det är därför det är så svårt. Det är därför vi måste utrusta oss med både varsamhet och tålamod.

Kön är politiskt! Det är med politik vi kan förändra! [...]

Källa: Vänsterpartiets hemsida
<http://asp.vansterpartiet.se/>